

Problém vymezení experimentu a smrt příběhu

Experimentální literatura ESB102

26. 2. 2018

Rozvržení hodiny

- Co je to experiment v exaktních vědách
- Jak se projevuje experiment v umění

- Proč literatura 20. století?

- Problematické pojmenování experimentu
 - Jazyk
 - Parodie
 - Filosofie
 - Esej
 - Encyklopedie

Problematika experimentu: *Exaktní a společenské vědy*

- Francis Bacon – *Nový organon* (1620)
- René Descartes – *Rozprava o metodě* (1637)

- Ověření teorie.
- Verifikace (kladné ověření), falzifikace (záporné ověření).
- Opakovatelnost.

Proměnné v experimentech

- Fyzika a chemie – vstupní podmínky, parametry;
- Biologie a lékařství – kontrolní skupina;
- Spol. vědy – zkoumaný vzorek;

Problematika experimentu: *Estetika a teorie umění*

- Cíl experimentu – estetický princip
- Estetický princip – snaha vytvořit novou nebo ozvlášťující (např. aktualizací starého) estetickou situaci
- Teorie – vytvoření nového estetického principu
- Opakovatelnost – převedení estetického principu do jiné doby

U. Eco – sémantický (naivní) vs. sémiotický (kritický) čtenář
(in *Meze interpretace*)

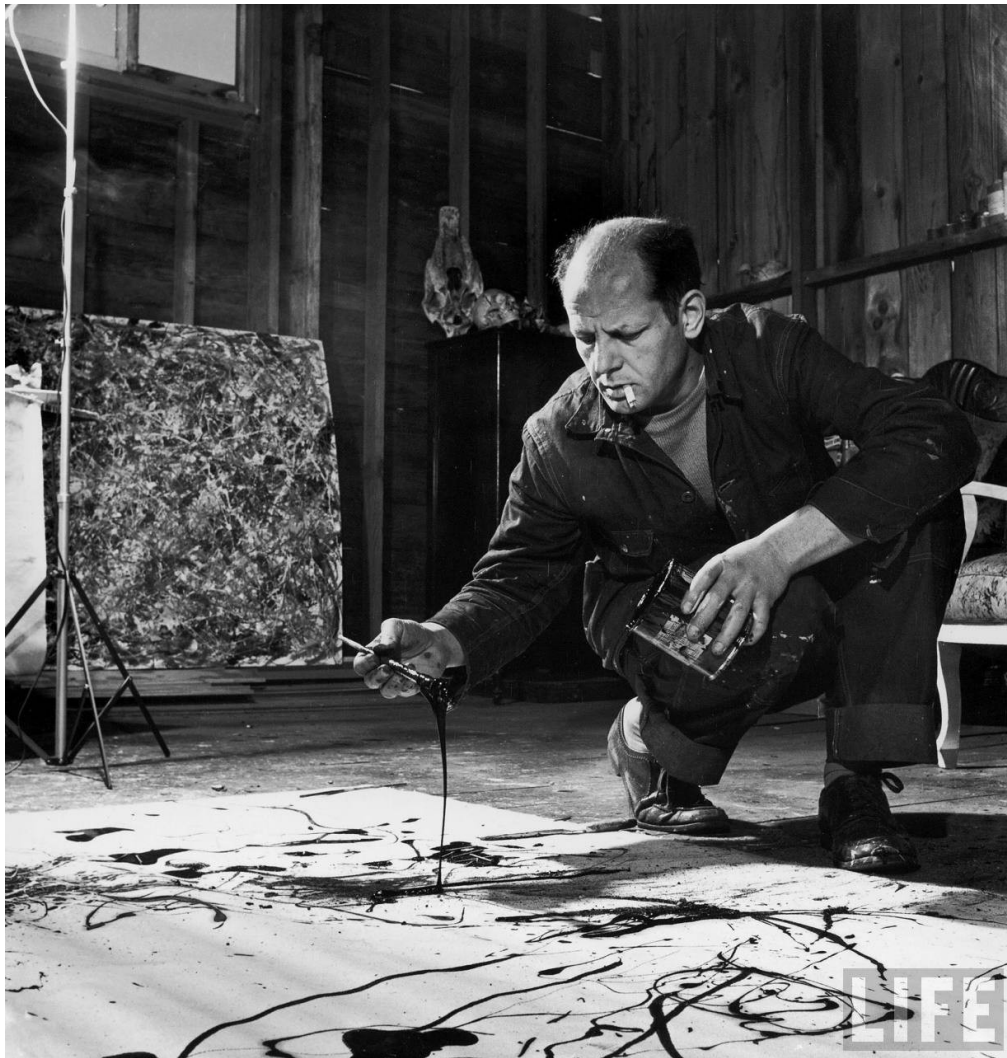
Kabinet Dr. Caligariho (1920, r. R. Wien)

Beetlejuice (1988, r. T. Burton)

- <https://youtu.be/sBC77yCGEt4?t=14s>

Problematika experimentu: *Estetika a teorie umění*

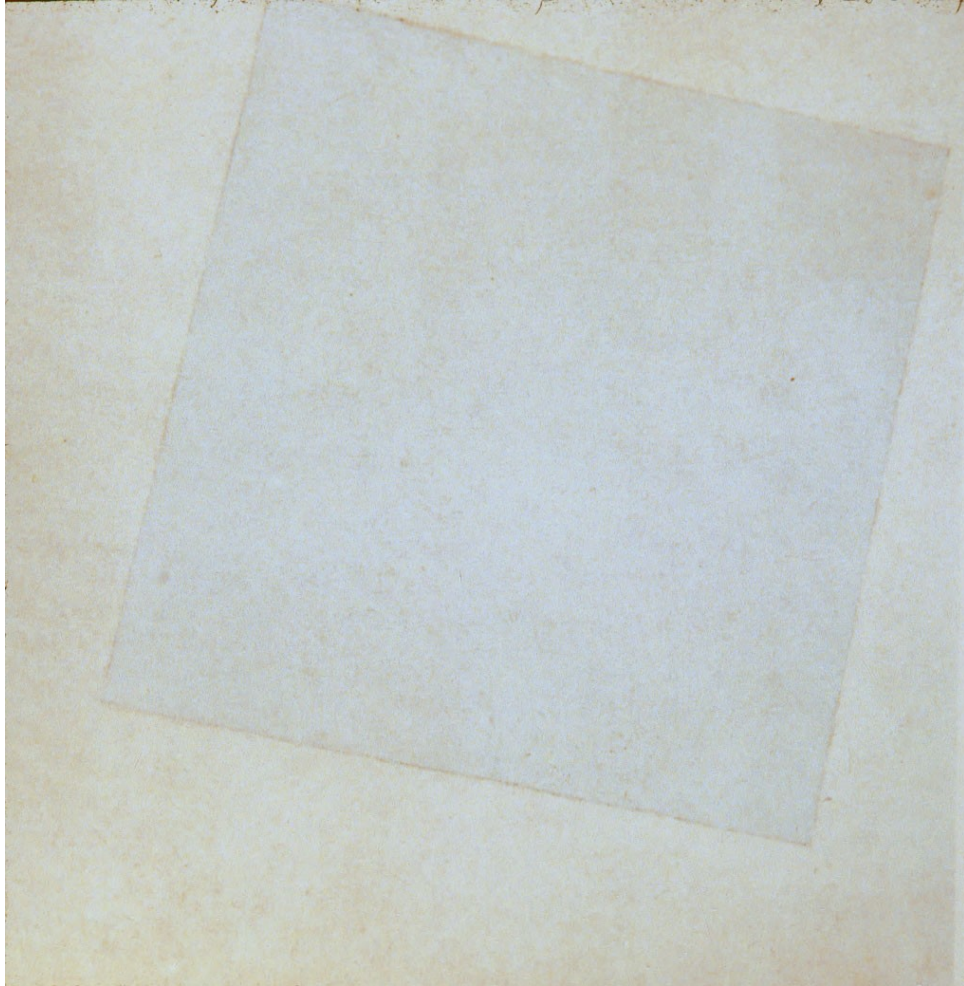

Jackson Pollock – technika drippingu

Christo – zabalení Reichstagu

Problematika experimentu: *Estetika a teorie umění*

Kazimír Malevič – Bílá na bílé

Mark Rothko – Oranžová a žlutá

Problematika experimentu: *Estetika a teorie umění*

- Estetický princip – snaha vytvořit novou nebo ozvláštňující (např. aktualizací starého) estetickou situaci
- Teorie – vytvoření nového estetického principu
- Opakovatelnost – převedení estetického principu do jiné doby
- Cíl experimentu – estetický princip

Výsledkem experimentu by měl být vždy umělecké dílo,
tedy dílo s primární estetickou funkcí.

1. Jazyk

Dante a Shakespeare

- Dante Alighieri
- *Božská komedie* (1306–1320)
- *O řeči lidové* (1304) (*De vulgari eloquentia*)

- William Shakespear
- Přibližně 2 000 slov a frází
- *Cold-blood, eye-bowl, manager, uncomfortable, gossip*

1. Jazyk

James Joyce – *Finnegans Wake* (*Anna Livia Plurabella*)

Její nahaté kubistické punčochy byly skvrnami postruženy; fešácky si navlíkla kalikovou shimznu mlhového timbru, jenž nebyl stálý a pustil v prádle; pružný korset rivalizoval s její štíhlostí; krvavě oranžové kalhoty, dvojjediné roucho, ukazovaly přírodné holkaté černé spodky, směle přišpendlené a lehce k odepnutí;

Her nude cuba stockings were salmospotspeckled: she sported a galligo shimmy of hazevaipar tinto that never was fast till it ran in the washing: stout stays, the rivals, lined her length: her bloodorange bockknickers, a two in one garment, showed natural nigger boggers, fancyfastened, free to undo;

2. Parodie

Obecná teorie parodie

- Podmínky parodie
 1. Nutnost pretextu
 2. Výsměšný poměr k pretextu
- Materiál parodie
 1. Téma
 2. Stylové prostředky

2. Parodie

Parodie tématu

Miguel de Cervantes y Saavedra – Don Quijote

William Golding – Pán much

2. Parodie

Parodie stylových prostředků

„Škoda, že si toho, když mě plodili, můj otec nebo má matka, ba vlastně oba, jakož to bylo jejich svatou povinností, lépe nehleděli; kdyby totiž rozvážili, jak mnoho záleží na tom, co činí,—že totiž nejde jenom o zplození rozumového tvora, ale že to, jaké šťávy i sklony mají v nich zrovna vrch, rozhodne třeba o leposti i horkosti jeho těla, snad i o jeho nadání a celém založení ducha,—a ať si mysli, co chtěli, i o blahobytu celého jeho rodu:—Kdyby to byli všechno náležitě zvážili a promyslili a podle toho se řídili,—jsem si věru jist, že bych se na světě vyjímal docela jinak, než se snad budu jevit čtenáři.“

L. Sterne – *Život a názory blahorodého pána Tristrama Shandyho (I/1)*

2. Parodie

Parodie stylových prostředků

„Copak se teď sluší, řekl si v duchu otec, mluvit o penězích a granátnících?“

Tristram Shandy (IV/5)

„Mapu strýčka Tobyho odnesli do kuchyně.“

Tristram Shandy (IX/37)

3. Filosofie v literaturu

Albert Camus

- *Cizinec* (1942) *Mýtus o Sisypovi* (1942), *Člověk revoltující* (1951)

Jean-Paul Sartre

- *Hnus* (1938), *Zed'* (1939)

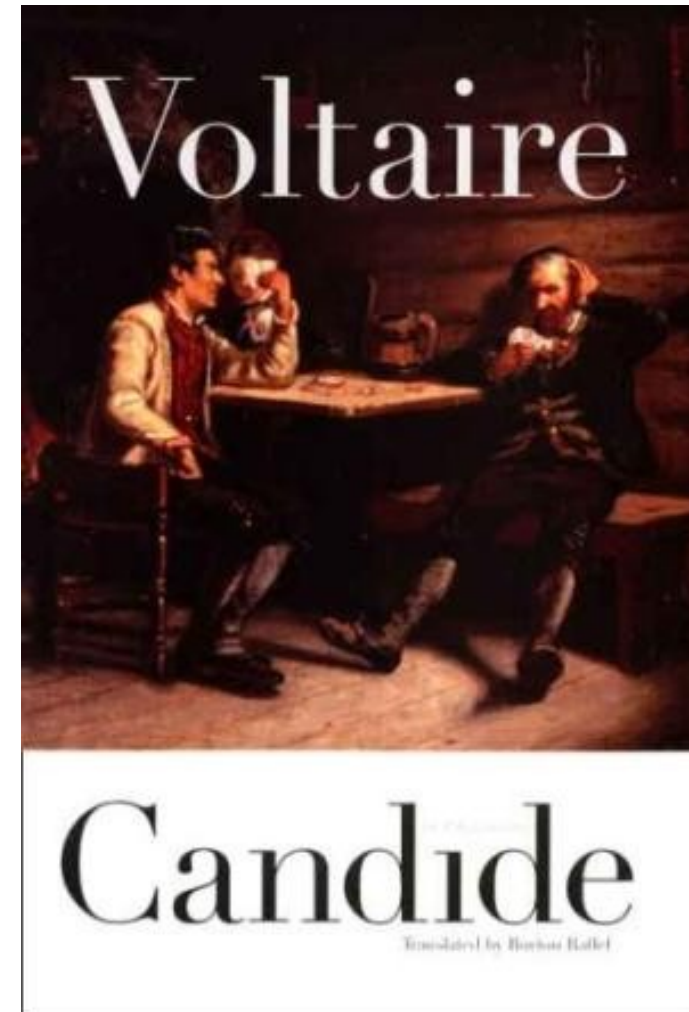
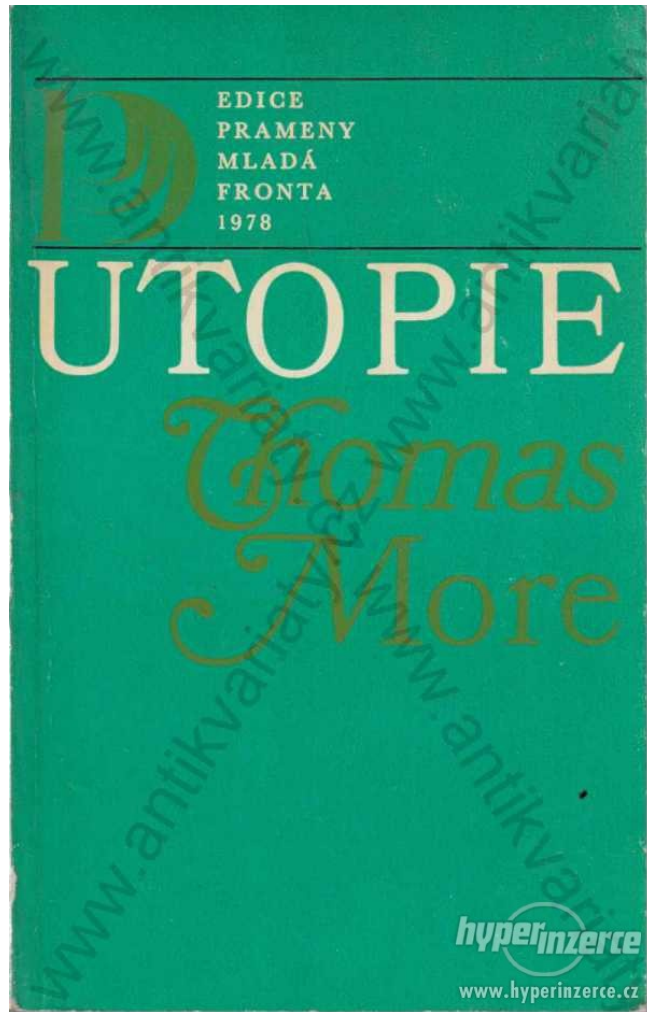
Karel Čapek

- *noetická trilogie: Hordubal, Povětroň, Obyčejný život* (1933—34)
- *Život a dílo skladatele Foltýna* (1939)

3 Filosofie v literaturu

Utopie a Candide

3. Filosofie v literaturu

Imaginární cestopis

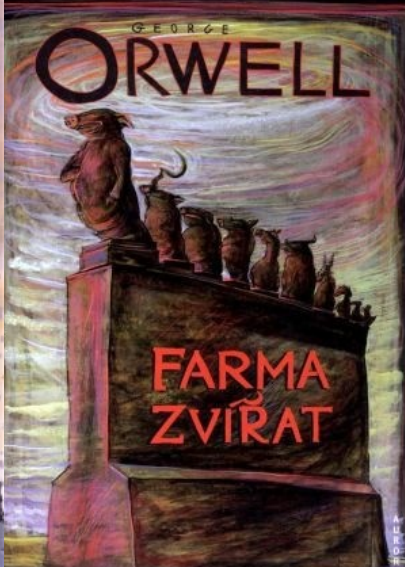
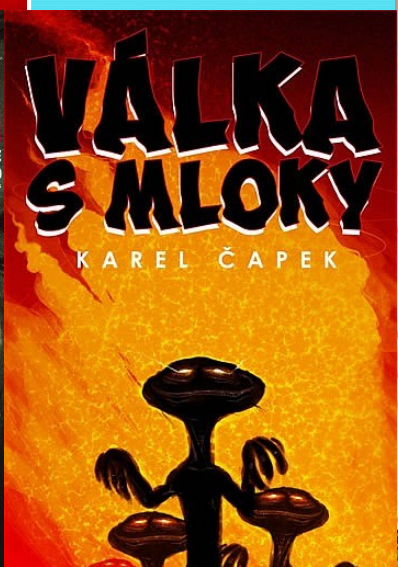
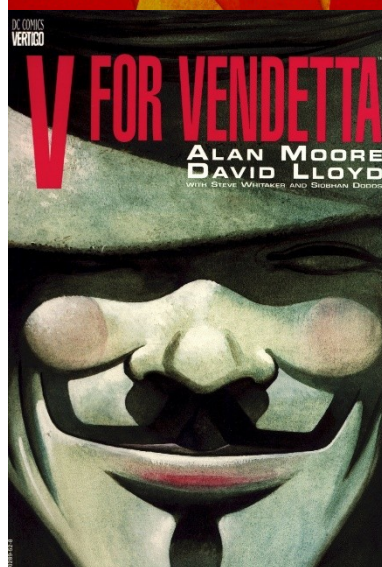
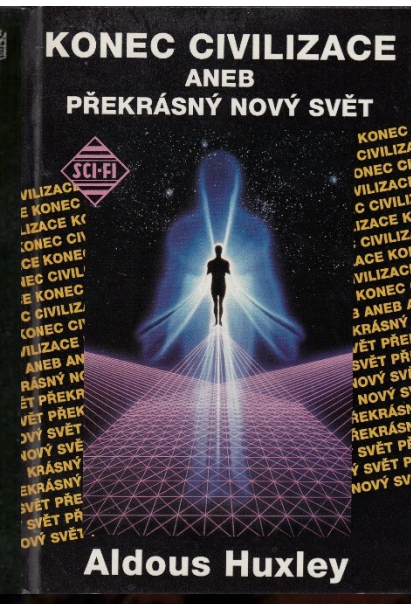
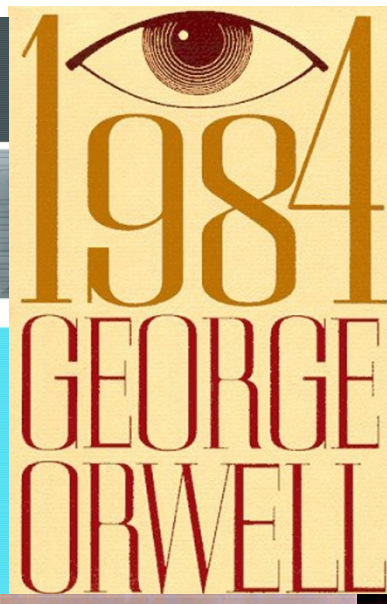
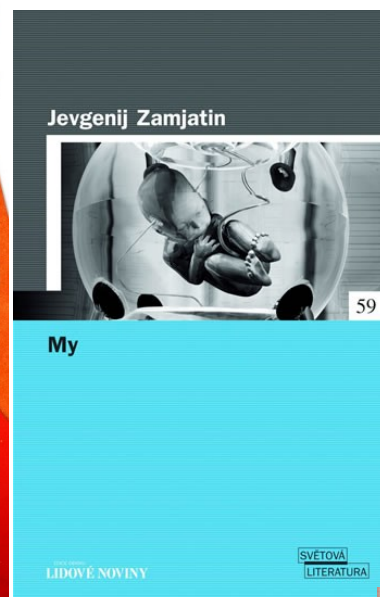
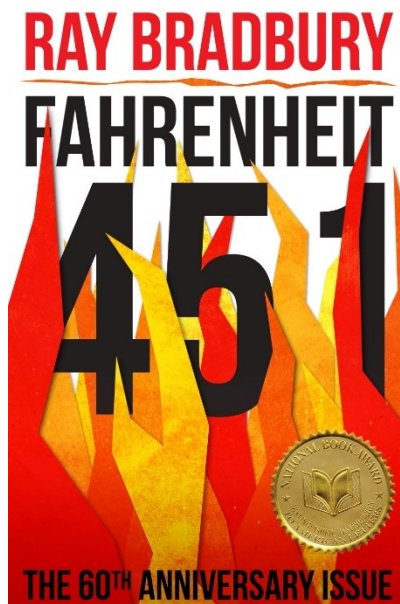
- Thomas Moore – *Utopie*
- *Cestopis tak řečeného Mandevilla*

- Franz Kafka – *V kárném táboře*
- Jorge Luis Borges – *Brodinova zpráva*
- Italo Calvino – *Nevideitelná města*
- Ivan Wernisch
 - *Cesta do Aščabadu neboli Pumpke a dalajlamové* (1997)
 - *Bez kufru se tak pěkně skáče po stromech neboli Nún* (2001),

3. Filosofie v literaturu

Utopie a negativní utopie

» THE FUTURE IS BRIGHT. /

BLACK MIRROR

NETFLIX

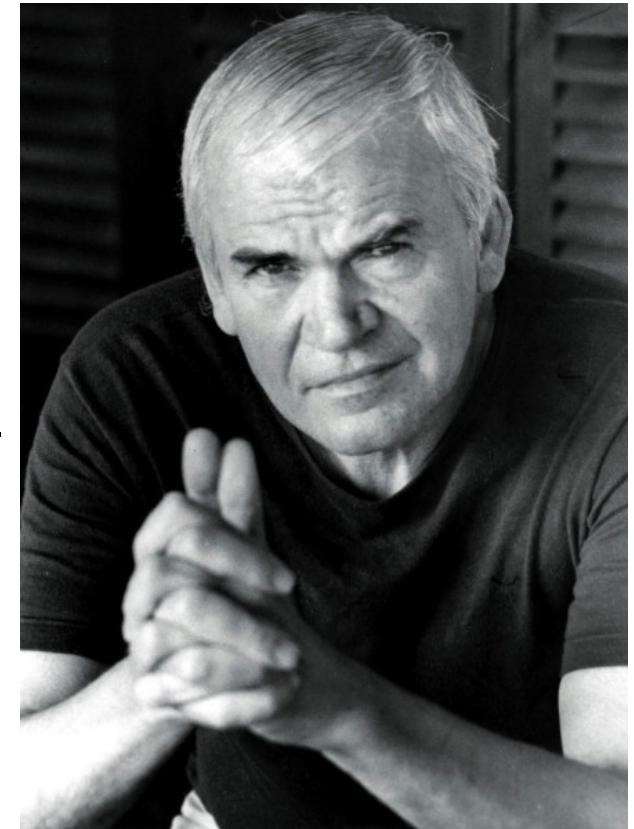

4. Dva žánry – esej a román *Broch a Kundera*

- Hermann Broch
- *Náměsíčníci* (1932)
- konec století, rozpad impéria
- *Esej o rozpadu hodnot*

- Milan Kundera
- *Nesnesitelná lehkost bytí* (1984)
- tíže vs. lehkost, neporozumění, kýč

4. Dva žánry – esej v literatuře *Autoreflexe*

- Ivan Wernisch – *Pekařova noční nůše*
- Umberto Eco – *Zápisky mladého romanopisce*
- Ray Brudbary – *Zen a umění psát*
- David Lodge – *Jak se píše román*
- Haruki Murakami – *Spisovatel jako povolání*

4. Dva žánry – esej a román *Autoreflexe*

Nevím. Příběh, který vyprávím, vyvěrá cele z fantazie. Charaktery, které tvořím, mimo mou mysl nikdy neexistovaly. Jestliže jsme dosud předstíral, že vím, co se děje v mysli mých osob, v jejich nejskrytějších myšlenkách, tedy jen proto, že píši (stejně jako jsem převzal něco ze slovníku a „hlasu“ oné doby) v mezích konvence běžně uznávané za časů, kdy se můj příběh odehrává. Romanopisec stojí hned vedle Boha.

John Fowles – *Francouzova milenka*
(kap. 13)

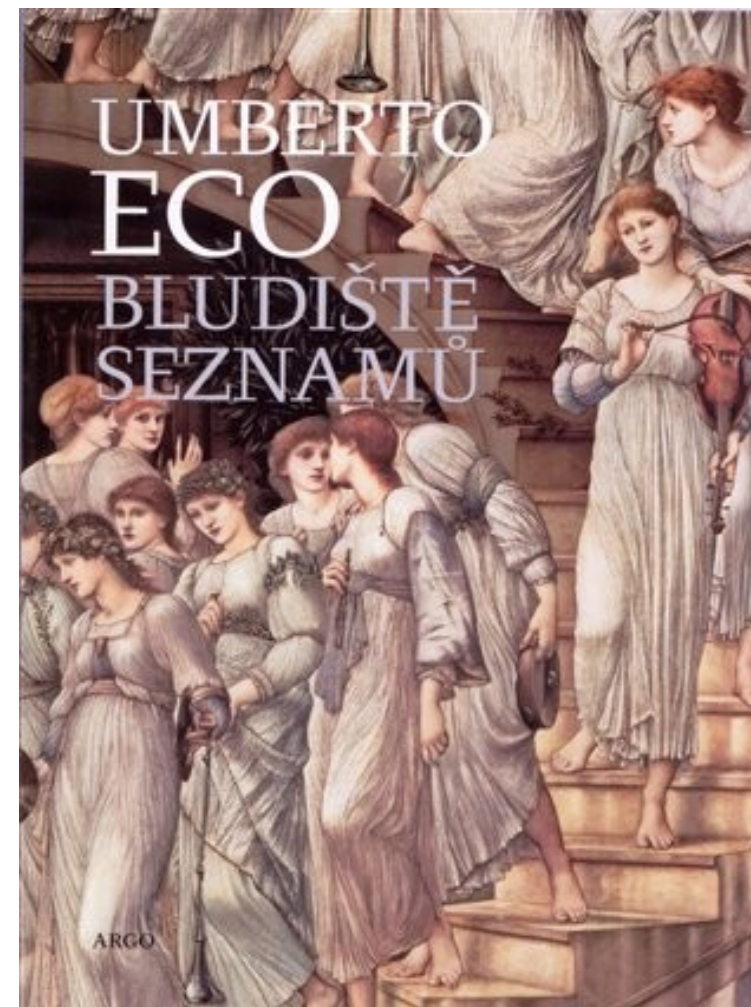
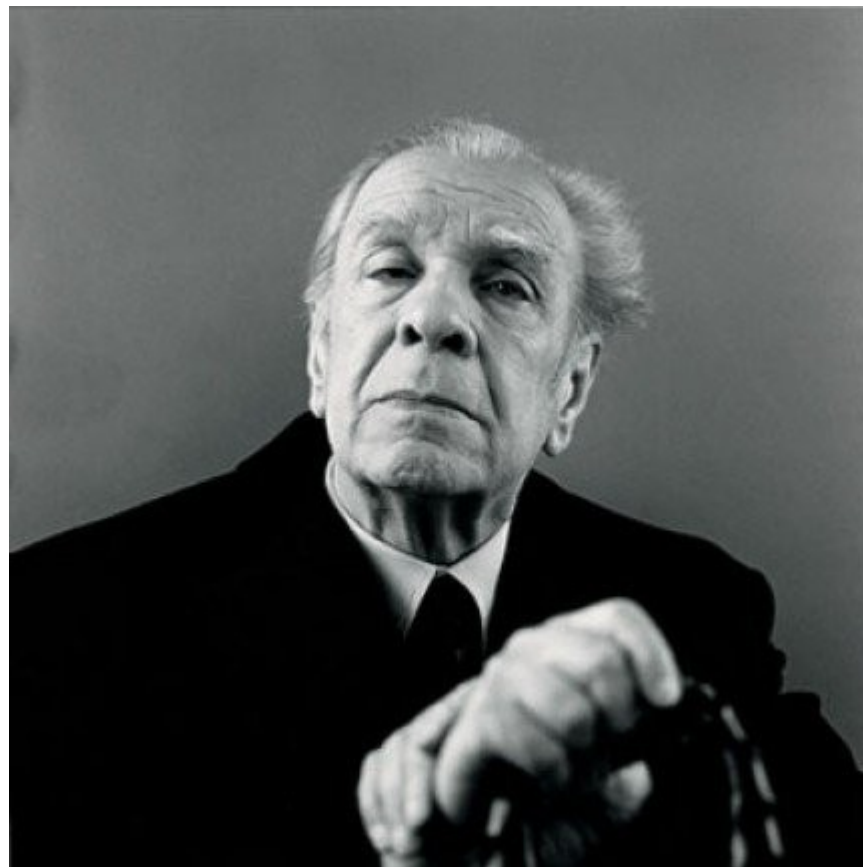
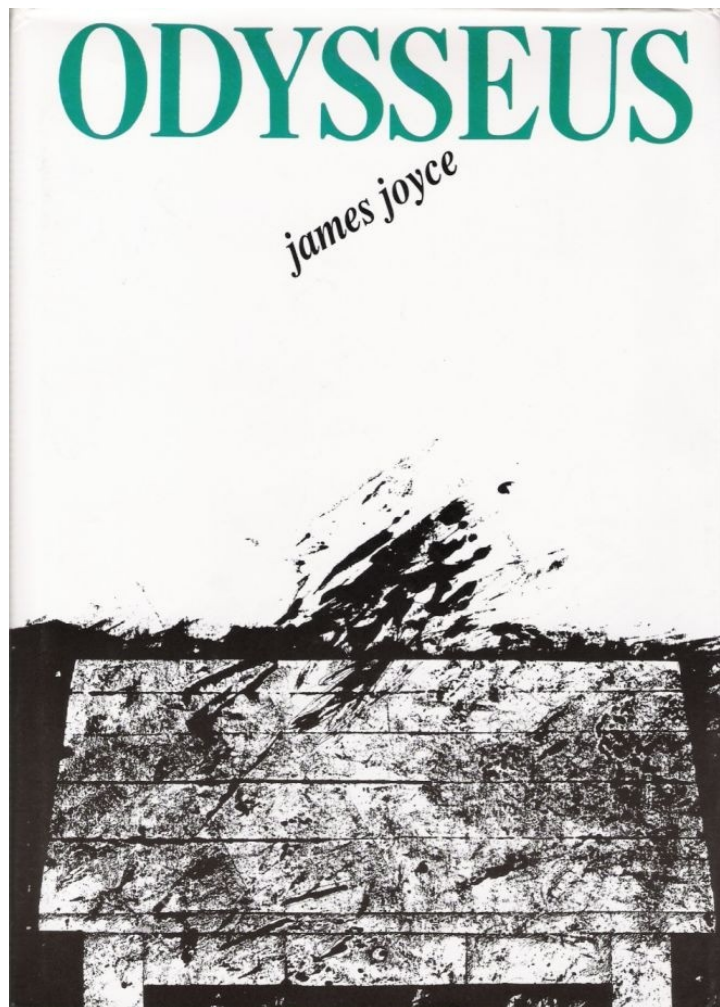
Můj život a mé názory podle všeho způsobí ve světě nemalý rozruch. [...] A z té příčiny jsem tuze rád, [...] že v něm mohu pokračovat a každou věc sledovat, jak říká Horác, ab ovo, [...] při psaní toho, co jsem si usmyslil, nebudu se držet pravidel jeho ani pravidel jiných lidí, co jich kdy na světě bylo.

Laurence Sterne – *Tristram Shandy* (I/4)

Všech hrdinů jsem se šťastně zbavil;— poprvé mám volnou chvíli a hned toho využiji a napíši předmluvu.

Laurence Sterne – *Tristram Shandy* (III/20)

5. Encyklopedie *Svět a labyrint*

5. Encyklopedie *Labyrint vědomí*

Konec příběhu
Příběh je mrtev?